

kwamen om gras te maaien en na afloop van het seizoen weer naar huis teruggingen.

Voor zijn lezing had de heer Knippenberg twee groepen Teuten gekozen; de groep, die vanuit Mettingen in Westfalen naar Nederland kwam met textielwaren en de groep, die vanuit Luiksgestel naar o.a. Denemarken trok om daar hun koperwaren te verhandelen.

Westfalen had, evenals Brabant, veel geleden van oorlog en plundering; de mensen waren er arm in het begin van de vorige eeuw; daarbij kon op de boerderijen volgens gebruik alleen de oudste zoon opvolger worden. Zodoende trokken velen van armoede er op uit om werk te zoeken. Van Mettingen komen o.a. de families C & A Brenninkmeijer, Vroom & Dreesmann, Voss, Lampe, Peek & Kloppenburg.

De Teuten hadden altijd de bekende grote Duitse pijp bij zich en dikke wollen sokken; ze verkochten deze en omdat de belangstelling ervoor groter werd, brachten ze een volgende keer meer van die artikelen mee. Mettingen heeft zijn bekendheid aan de Teuten te danken; ze waren vrijgevig en stonden van hun winsten steeds af voor goede doeleinden.

Ze trokken in het begin langs de boerderijen, waar verder geen kooplui kwamen, later hadden ze in de steden opslagplaatsen, waaruit de winkels van V & D, C & A enz. zijn voortgekomen. Ze besteedden veel zorg aan de kwaliteit van hun artikelen en gaven garantie door er een of ander merk op te zetten van eerste, tweede of derde kwaliteit. Niettegenstaande ze ook in Mettingen als Katholieken werden vervolgd, bleven ze trouw aan hun geloof. Een van de leden van de familie Dreesmann was pastoor en deed in het geheim dienst op de boerderijen van Mettingen en omgeving. Als Katholieken werden ze uitgesloten, evenals in Nederland, van het bekleeden van verschillende ambten en zodoende hebben ze zich op de handel geworpen. In Mettingen staat o.a. nog de boerderij van de Brenninkmeijers en men heeft er ook een klein Teutenmuseum. Het boek van Walter Breedveld "De Meijers" gaat over deze families. Ook de schareslijpers, die vroeger langs de dorpen trokken, kwamen uit Duitsland. Nederlandse Teuten. In Lommel (België, kort bij de grens) is eveneens een Teutenmuseum. Door hun handel kwamen de Teuten er goed bij te zitten. De kerken van o.a. Bergeijk, Eersel en

gen staat, een stuk antiek speelgoed en een stuk fantasie dat me doet denken aan de naïeve ingenieurskunst van Panamarenko.

Er is een barometer en een hygrometer en een elektrische motor, "Motor elegante" en - zoals gezegd - ze lopen allen.

Opnieuw vraag ik aan Gerárd van Lankveld of hij iets wil verkopen, maar hij wijst op zijn "non venale" dat niet te koop betekent; deze werken spelen een te grote rol in zijn persoonlijke ontwikkeling dan dat hij hen in vreemde handen zou kunnen zien overgaan. Hij wil wel iets maken in opdracht.

Toen ik deze werken een half jaar geleden onder ogen kreeg, heb ik, hoewel enthousiast, bewust geen bericht, artikel of foto ervan naar buiten gebracht. Niet uit piëteit ten opzichte van kwetsbare kunst, maar uit huiver voor zoiets als de jatterij van het publieke kijken.

mr. Ton Frenken. "

LEDENVERGADERING VAN 25 JANUARI 1973.

Circa 50 personen waren aanwezig, toen de voorzitter de vergadering opende met een welkomstwoord tot de aanwezigen. Hij wenste allen bij de eerste vergadering van dit jaar nog een gelukkig en voorspoedig 1973 toe, ook namens Prins Carnaval 1973, Christ den Uurste (= Christ van Schijndel, onze voorzitter). Eigenlijk had hij meer belangstelling verwacht, mogelijk dat een zekere Barend Servet een aantal mensen aan de televisie heeft gebonden.

Vervolgens verwelkomde hij de spreker van deze avonds, Drs. W. Knippenberg, die een lezing met dia's zou houden over "De Luiksgestelse en andere Teuten".

Wat de naam "Teuten" betekent, aldus de spreker, is nog steeds niet duidelijk. Veel is er over geschreven hier, alsook in Westfalen, men is het er echter niet over eens. De bond, waarin ze verenigd waren, heette "societas Teutonica". Het waren marskramers, die langs de boerderijen van de afgelegen dorpen trokken en daar hun waren verhandelden; ze hadden ook gereedschappen bij zich voor het repareren van b.v. ketels (ketellappers). lepels en andere dingen, die in het huishouden werden gebruikt.

Tot de Teuten zou men ook kunnen rekenen de zgn. Hanneke-maaiers, die in de zomer vanuit het buitenland naar Holland

Luiksgestel zijn opvallend rijk aan bezittingen, die vermoedelijk afkomstig zijn van schenkingen van de Teuten. Het gilde van Eersel bezit nog een schild met de afbeelding erop van een haarteut. De leden van de Compagnie der haarteuten hebben in 1870 in Eersel een fonds gesticht voor de bouw van een nieuwe kerk.

In Luiksgestel vindt men in de kerk een mooie koperen kroon van 1780-1790, afkomstig van de Teuten, evenals een mooi Mariabeeld. In de kapel van het H. Kruis aldaar is een schilderij aanwezig, vermoedelijk door de Teuten geschonken, daarnaast, wat merkwaardig is in deze streken, een beeld van St. Nicolaas, de patroon van de reizigers en trekkers. Men heeft er de Hongarijsche Dijk, went ook naar Hongarije trekken de Teuten, vooral de haarteuten. Verder draagt een witte molen, gebouwd door de weduwe van een Teut, nog steeds de naam van "De Deen". Molenaars behoorden in die tijd tot de voorname personen in de dorpen. In de nieuwe wijken vindt men de Deense straat, de Koperteutenstraat enz. Ook staat er een beeldje van een Teut, gehuld in leeren pak met stok in de hand en behangen met koperen potten en pannen enz.

Uit hun totaal verarmde streek trokken de mensen vandaar al meer dan 200 jaar geleden met hun koperen spullen naar het Noorden om ze daar te verkopen. Reeds voor 1627 waren ze in Denemarken. De adviseurs van de koning van Denemarken waren Nederlandse koperteuten.

In het café "De Drie Linden" bij de kerk van Luiksgestel worden de afspraken gemaakt; met goed verdiend geld kwamen de Teuten terug en nieuwe leerjongens werden aangenomen, die het vak en de taal moesten leren. In het dorp zijn nog verschillende huizen, die aan Teuten hebben toebehoord; deze worden nu zoveel mogelijk gerestaureerd; ook een oud café is een Teutenhuis.

De koperteuten in Denemarken. In een klein dorp bij Flensburg is nog een kopermolen, waar de koperteuten in dienst waren en waar alle koperen voorwerpen werden gemaakt; in 1788 was hij nog volop in werking. De hier gemaakte producten zijn zeer zeldzaam en zeer gezocht.

In 1627 kregen de koperteuten het alleenrecht om langs de boerderijen koperwerk te verkopen, niet echter in de steden.

Vanuit Flensburg trokken de Teuten naar het Noorden, o.a.